

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár szakmai beszámolója

„A FSZEK Ballagi-Gyűjteményében található egyedi, muzeális kiadványok restaurálása” című pályázatáról

Pályázati azonosító: **208111/00024**

Pályázatunk a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményének védett, muzeális dokumentumainak restaurálására irányult. A megítélt összeg 5 muzeális könyv helyreállítására biztosított fedezetet. A restaurálást Csuzi Gáborné (Képiró Könyv- és Papírrestauráló Bt) végezte el.

A Budapest Gyűjtemény állományába tartozó dokumentumok jelentősége:

A Ballagi-gyűjteményt 1911-ben vásárolta meg a Fővárosi Könyvtár. Eredeti tulajdonosa, összeállítója Ballagi Géza (1851-1907) történész, akadémikus, a sárospataki jogakadémiai tanára, országgyűlési képviselő volt. Kitartó szorgalommal gyűjtötte a magyar politikai kérdések 18-19. századi irodalmát, különös tekintettel, a röpiratokra, a vitairatokra és a választási nyomtatványokra. A művek magyar, német, francia, latin nyelvűek. Magángyűjteménye a megvásárláskor körülbelül 9700 művet tartalmazott. Nagyobbik része már akkor 5-15 művet tartalmazó kolligátumokba kötve került az állományba, szorosabban véve ez a 441 gyűjteményes kötet, benne 4830 mű képezi ma a Ballagi-gyűjteményt.

E kollekciónak páratlan forrás a magyar politikai gondolkodás fejlődését kutató történészek számára. Eszmetörténeti értékei miatt az utóbbi két évtizedben egyre több egyetemi oktató hívja fel diákjai figyelmét az anyagra.

Az általában rövidebb terjedelmű vitairatok műfaji okokból az átlagosnál veszendőbb kiadványok, nem egy mű máshol már elérhetetlen. Bár a könyvtár rekonstrukciója (1997-2000) óta raktári elhelyezésük szakmailag megfelelő, sajnos a korábbi hanyattatások nyomai több példányon is szembeszökőek. Régiségeink védettek, de olvasóink számára hozzáférhetőek. Magyarország legnagyobb közkönyvtárában, ahol naponta több ezer használó fordul meg, és ennek túlnyomó többsége diák, nagyjából humán vagy társadalomtudományi karok hallgatói, e könyvek forgása nagyobb, mint amit koruk, állapotuk alapján biztonsággal elviselnének. Lapjaik, kötéseik, fűzéseik óhatatlanul erősen rongálódtak. Kolligátumokról lévén szó, szétesésük komoly állományvédelmi veszélyek forrása. Pályázataink révén arra törekszünk, hogy a Ballagi-gyűjtemény restaurálásra szoruló köteteit minél egészségesebb formában, ha lehetséges, az eredeti kötések megtartása mellett tudjuk helyreállítani.

A Budapest Gyűjtemény állományából az alábbi kiadványok restaurálására kerülhetett sor az NKA-támogatás segítségével:

Félvászon kötésű könyvek (Ballagi Géza politikai röpiratgyűjteménye); 5 kolligátum-kötet

Raktári jelzet: Ballagi 184, Ballagi 204, Ballagi 327, Ballagi 345, Ballagi 357

A restaurátor a helyreállítást a kötetek portalanításával kezdte, majd a gerincvásznaikat a gerinclemezekkel együtt lefejtette a könyvtestekről. Az előzékek radírozása után a pecséteket valamint a possessori és egyéb bejegyzéseket vízpróbának vetette alá. A könyvtáblákra ragasztott előzékeket és borítópapírokat leáztatta, illetve kalcium-hidroxidos oldatban savtalanította.

A könyvgerincek szakadozott kasírozását leáztatta, a köteteket szükség szerint radírozta. Az erősen töredezett és megsárgult lapokat PH-értékük alapján kalcium-hidroxidos mosással, illetve BookKeeper oldattal savtalanította. A megsérült ívek lapjait Glutofix, japánpapír és Filmoplast PH-semleges Neschen-csík segítségével javította ki. Ezután került sor a kijavított lapok előzékelésére, valamint kenderzsinegre való fel-, illetve visszafűzésére.

A könyvtesteket gömbölyítette, ereszre vert formájukat visszaalakította, majd ezeket kasírozta, hüvelyezte. Az eredeti könyvtáblák széleinek és sarkainak gyűröttsége, kopottsága, savassága és hiányai miatt új könyvtáblák kerültek kiszabásra savmentes kartonból. A kötetek betáblázása után savmentes kartonok felhasználásával félvászon kötésekkel készített. A korábban savtalanított és kiegészített borítópapírokat, előzéklapokat, ex libriseket, valamint a megtisztított eredeti gerincvásznaikat visszarakasztotta. Végül a köteteket szükség szerint retusálta.

(További részletek és fényképek a mellékelt dokumentációban.)

Ezúton köszönjük meg a Nemzeti Kulturális Alap Könyvtárak és Levéltárak Kollégiumának a támogató döntést, amivel elősegítették a ránk bízott értékek megőrzését.

A szakmai beszámoló a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár honlapján, az alábbi linken található meg:

<https://fszek.hu/page/palyazatok>

Budapest, 2022. október 14.

Nagy Gábor
pályázati felelős

Képiró Könyv- és Papírrestaurátor
BT.

H - 2022 Tahí, Külső-nyulas u. 5.

Restaurálási leírás a Fővárosi
Szabó Ervin Könyvtár
208111/00024 számú NKA-pályázatához

+36 20 440 9462; kepirorestaurator@gmail.com
www.konyvrestaurator.hu

Jelzet: **Ball 184; Ball 204; Ball 327; Ball 345; Ball 357**
Ballagi Géza politikai röpiratgyűjteményének öt kolligátum kötete.

A kötetek restaurálás előtti állapota

A kötetek restaurálás előtti állapota

A kötetek restaurálás előtti állapota

Állapotleírás: Öt kolligátum kötet. Az elsőben (**Ball 184**) 7, a másodikban (**Ball 204**) 21, a harmadikban (**Ball 327**) 35, a negyedikben (**Ball 345**) 25, az ötödikben (**Ball 357**) pedig 10 különböző terjedelmű politikai röpirattal, illetve hosszabb dolgozattal.

A kötetek mindegyike kékesszürke színű, márványozott technikájú borítópapírral ellátott félvászon kötés. Mindegyik kötet poros, szennyezett. A könyvtáblák, valamint a gerincvásznak kisebb-nagyobb mértékben leszakadtak a könyvtestről. A **Ball 327** kötet hátsó táblája hiányzik. A köteteket három befűrészelt kenderzsinegre fűzték. Az első lengő előzéklapon található possessor- és egyéb bejegyzések (pecsétek) fontossága, továbbá a lapok savasodásból eredő töredezettsége a kötetek mindegyikénél indokolja azok (az író tinta és a pecsét vízpróbája után) kalcium-hidroxidos eljárással való savtalanítását, majd utántenyvezését. A kiragasztott előzéklapok savtalanítása és utántenyvezése is javasolt. A kolligátumokat alkotó kiadványok borítópapírjai általában szakadozottak, gyűröttek. A könyvtest a kötetek mindegyikénél 4–8 darabra esett szét, így szükséges azok ívekre bontása és újrafűzése.

A károsodás mértéke az egyes kötetekre lebontva:

- **Ball 184:** A **Ball/1694** kissé savas, 30 lap széle nagyon töredezett, ezek a lapok kiszakadtak a nyomtatványból. A **Ball/1697** enyhén savas, belőle 4–5 lap kitört.
- **Ball 204:** A **Ball/1903**, **Ball/1913–1914** enyhén savasak, a **Ball/1917**-ben 4–5 lap szélei töredezték, a **Ball/1920**-ban 41 lap szélei nagyon töredezték.
- **Ball 327:** A **Ball/3632–3633** lapszélei töredezték.
- **Ball 345:** A **Ball/3895-**, **Ball/3906-**, **Ball/3907-**, **Ball/3910**-ből 30 lap, a **Ball/3909**-ből 20, a **Ball/3911**-ből 15, a **Ball/3912**-ből pedig 50 lap kiszakadt.
- **Ball 357:** A **Ball/4070**-tól a **Ball/4075**-ig összesen kb. 50 gyűrött lap van. A **Ball/4077– 4078**-ban kb. 50 oldal és 4–5 táblázat szélei nagyon töredezték.

Restaurálás menete: A kötetek portalanítása. A gerincvásznak gerinclemezekkel együttes lefejtése a könyvtestről. Az előzések radirozása. A pecsétek, possessor és egyéb bejegyzések vízpróbája. A könyvtáblákra kiragasztott előzések és a borítópapírok kézmeleg vízben való leáztatása. Az előzéklapok, ex librisek és a borítópapírok savtalanítása kalcium-hidroxidos oldatban. A könyvgerinc szakadozott kasírozásának leáztatása CMC-vel. A kötetek szükség szerinti radirozása. Az erősen töredezett és megsárgult lapok PH-mérése, majd a 7–8 PH-érték alatti lapok savtalanítása. Kalcium-hidroxidos mosással savtalanítottuk a következő íveket:

Ball 184: A könyvtest közepéről kiszakadt négy ív.

Ball 204: A kötet utolsó két íve.

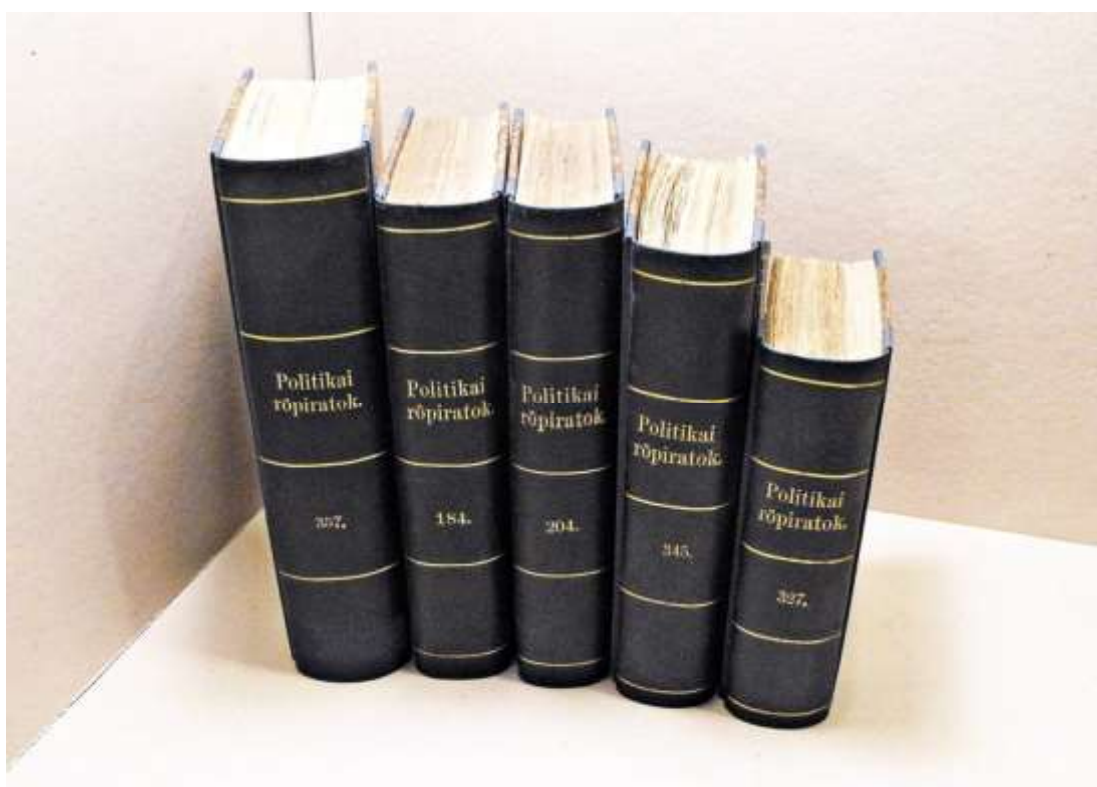
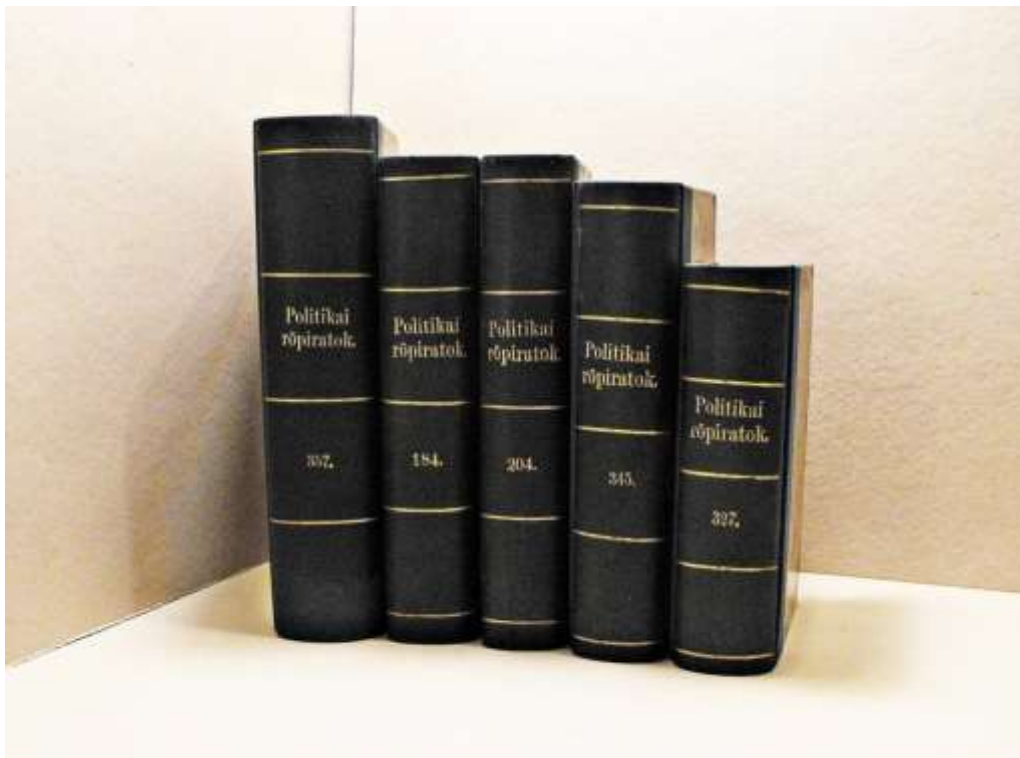
Ball 327: A könyvtest utolsó négy íve.

Ball 345: Az utolsó tizenegy ív.

Ball 357: A hátsó tizenegy ív.

BookKeeper oldattal savtalanítottuk továbbá a kötetek egyes, PH 7-érték alatti lapjait. A megsérült ívek lapjainak javítása Glutofix, japánpapír és Filmoplast PH-semleges Neschenčík segítségével. A kijavított lapok előzékelése és kenderzsinegre való fel-, illetve visszafűzése. A könyvtest gömbölyítése, ereszre vert formájának visszaalakítása, kasírozása, hüvelyezése. Az eredeti könyvtábla széleinek és sarkainak gyűröttsége, kopottsága, savassága és hiányai miatt új,

savmentes kartonból készült könyvtáblák kiszabása és a kötet betáblázása. Félvásznon kötés készítése savmentes kartonok felhasználásával. A savtalanított és kiegészített borítópapírok, előzéklapok, ex librisek kiragasztása. A megtisztított eredeti gerincvásznon visszragasztása. A kötetek szükség szerinti retusálása.

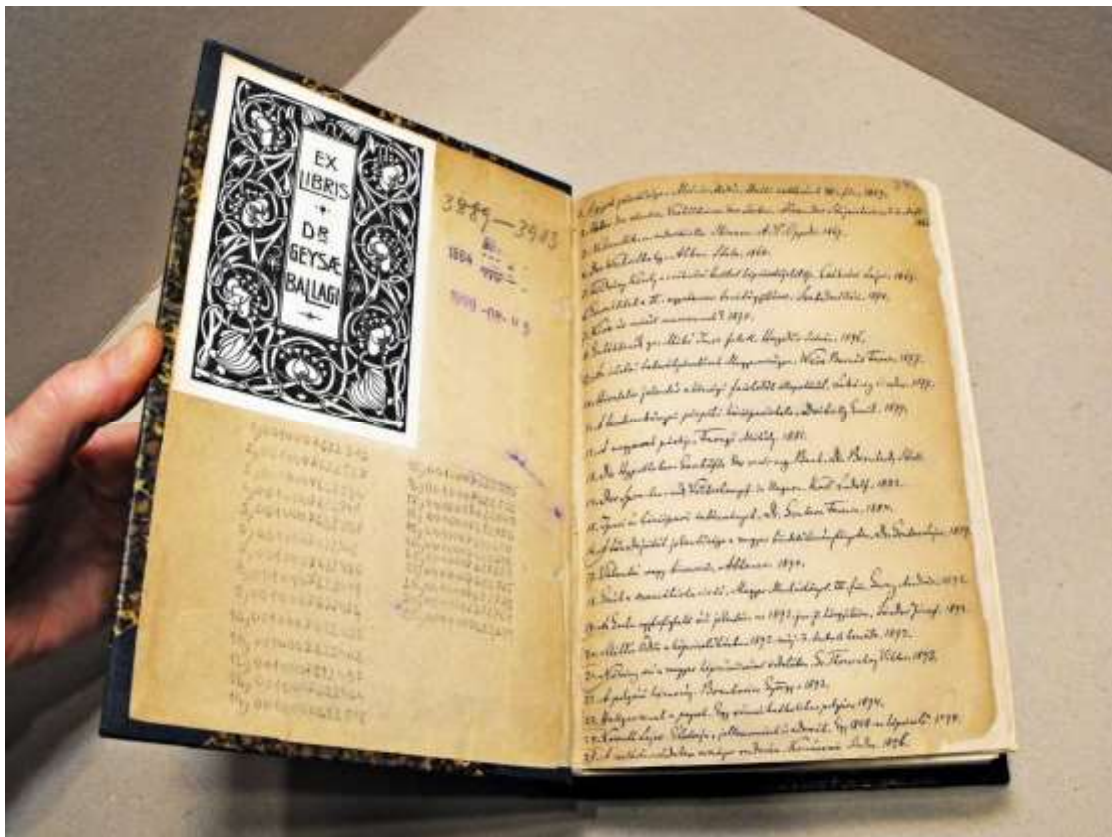

A kötetek restaurálás utáni állapota

A kötetek restaurálás utáni állapota

A kötetek restaurálás utáni állapota

Munkadíj és anyagköltség, kötetenkénti bontásban:

- **Ball 184** (munkaidő: 39 óra): 185.000 + 10.000 = **195.000.-**
- **Ball 204** (munkaidő: 39 óra): 185.000 + 10.000 = **195.000.-**
- **Ball 327** (munkaidő: 38 óra): 180.000 + 10.000 = **190.000.-**
- **Ball 345** (munkaidő: 39 óra): 185.000 + 10.000 = **195.000.-** – **Ball 357** (munkaidő: 39 óra): 185.000 + 10.000 = **195.000.-**

Munkadíj összesen (194 munkaóra): 920.000 Ft

Anyagköltség összesen: 50.000 Ft

Summa summarum: 970.000 Ft

RÉSZLETES KÖLTSÉGVETÉS

I. A restauráláshoz szükséges anyagok (különböző erősségű radírszivacsok és radírok, radírpor, üvegszálas ceruza, ecsetek, búza- és rizskeményítő, MC, CMC, Glutofix, Maroquin bőrbalzsam és paszta, izopropil-alkohol, 70%-os és 90%-os alkohol, kalcium-oxid, Regnal (poli-vinil-butiro-acetál), savmentes előzéklapok, savmentes kartonok, savmentes gépi merített borítópapírok, japánpapírok, Filmoplast PH-semleges Neschen-csík, PH-mérő, PHceruza, kenderzsineg, fűzőcérna, vatta, szívópapírok, Bondina, oromszegők, nyers könyvkötővászon, lenvászon, akvarellceruza) összköltsége:

50.000 Ft, azaz ötvenezer Ft.

II. Az elvégzendő munka díja (amely tartalmazza az előzetes állapotfelmérés és a dokumentáció költségeit is) az öt kötetre összesen:

920.000 Ft, azaz kilencszázhuszezer Ft.

A teljes munka összköltsége (anyagköltség+állapotfelmérés és kezelési terv+munkaköltség) a fentiek alapján tehát:

970.000 Ft, azaz kilencszázhetvenezer Ft.

A Képiró Könyv- és Papírrestaurátor BT alanyi adómentes, ezért – a 2016. évi CXXV. tv. 78 §-ában módosított 2007. évi CXXVII. tv. 188 §-ában foglaltaknak megfelelően – kiszámlázásra csak a nettó összeg kerül; a számla végösszegét tehát általános forgalmi adó nem terheli, az anyagáron és a munkadíjon felül azonban benne foglaltatik az ajánlatkészítés és dokumentálás, továbbá a műtárgyak szállítási költsége is.

Tahi, 2022. szeptember 26.

Csuzi Enikő

Csuzi Enikő
könyv- és papírrestaurátor
Képiró Könyvrestaurátor Bt